

Arnavutluk'ta Tek Başına İktidar Dönemi

Arnavutluk'ta 25 Haziran seçimleri hem ülke hem de bölgesel ilişkiler açısından geleceğe yönelik umutları canlandırdı. Çok sayıda partinin katıldığı seçimler, AB yanlısı söylemleri ile öne çıkan sosyalistleri iktidara taşıdı.

Arnavutluk'ta normal şartlar altında 18 Haziran'da düzenlenmesi gereken genel seçimlerin dört ay öncesinde, muhalefette olan Demokratik Parti (PD) ülke genelinde protestolar düzenlemeye ve meclis çalışmalarını boykota başladı. PD, ülke ekonomisinin kötüye gitmesini ve hükümetin verdiği sözleri yerine getirmemesini protestolara gerekçe gösteriyordu. Aynı zamanda, hükümetin yolsuzluklara bulaştığına, organize suç örgütleri ile iş birliği yaptığına ve kenevir başta olmak üzere ülkede uyuşturucu maddelerin üretim ve kullanımının önünü açan politikalar izlediğine dair suçlamalarda bulunuyordu. Söz konusu sorunların aşılması adına hükümetin istifa etmesini ve yapılacak olan seçimlere geçici bir hükümet ile gidilmesini talep eden PD, taleplerinin yerine getirilmemesi durumunda meclis çalışmalarını boykot ettikleri gibi seçimleri de boykot edeceklerini açıkladı.

Protestoların ilk günlerinden itibaren Avrupa Birliği (AB) tarafından protestoları sonlandırması ve meclis çalışmalarına geri dönmesi yönünde muhalefete yapılan çağrılarının tümü etkisiz kaldı. Muhalefet, genel seçimler öncesinde cumhurbaşkanlığı seçiminin yapıldığı meclis oturumlarına dahi katılmadı. Koalisyon hükümeti ortaklarından Sosyalist Parti (PS) ve Sosyalist Bütünleşme Hareketi (LSİ), her ne kadar ilk turdan itibaren cumhurbaşkanını seçmek için yeterli sayıda milletvekiline sahip olsalar bile, muhalefetin de seçime katılması konusunda ısrarcı oldular. Bu bağlamda cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk üç turunda hiçbir parti cumhurbaşkanı adayı göstermedi ancak muhalefet, talepleri yerine getirilmediği müddetçe cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılacağı oturumlar dâhil meclisin hiçbir çalışmasına katılmayacağı yönündeki kararından taviz vermedi. Söz konusu gelişmelerden sonra, muhalefetin katılmadığı cumhurbaşkanlığı seçiminin dördüncü turunda LSİ Genel Başkanı ve aynı zamanda Meclis Başkanı olan İllir Meta, Arnavutluk'un yeni cumhurbaşkanı seçildi.

Krizin Aşılması

Makedonya'da yaşanan siyasi krizde olduğu gibi Arnavutluk'taki siyasi krizin aşılmasında da AB değil, Balkanlarda yeniden aktif olmaya başlayan ABD etkili oldu. ABD'nin Avrupa ve Avrasya'dan Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Vekili Hoyt Brian Yee, 15 Mayıs'ta Arnavutluk'a düzenlediği ziyaretinde tüm partilerin yapılacak olan genel seçimlere katılmasını istedi. Yee'nin ziyaretinden üç gün sonra, 18 Mayıs'ta, Arnavutluk Başbakanı ve aynı zamanda PS Genel Başkanı olan Edi Rama ile muhalefet lideri ve PD Genel Başkanı Lulzim Basha anlaşmaya vardı.

Anlaşma neticesinde bir başbakan yardımcısının ve altı bakanın PD'den olduğu bir geçici hükümet ile 25 Haziran'da seçimlere gidilmesi kararı alındı. Ayrıca ülkedeki önemli bazı devlet kurumlarının yanı sıra Merkez Seçim Komisyonu'nun başına da PD saflarından birisinin getirilmesi kararlaştırıldı. Yapılan bu anlaşma sonucunda üç ay süren protestolar bitmiş oldu.

Seçim Öncesi Vaatler

Başbakan Edi Rama'nın Genel Başkanı olduğu PS, başbakanlık için aday olarak tekrar Rama'yı gösterdi. Seçim kampanyasını "Sevdiğimiz Arnavutluk için" sloganıyla yürüten PS, birinci iktidar döneminde başlatmış olduğu reform sürecini devam ettirmeyi hedeflediğini açıkladı. Tarım alanına verilecek desteklerin yanı sıra sağlık hizmetleri için de kamu fonlarının arttırılacağını, ayrıca 220.000 yeni istihdam oluşturulacağını da seçim vaatleri arasında dile getirdi.

Protestoların ana aktörü olan PD, başbakanlık koltuğuna aday olarak Lulzim Basha'yı gösterdi. Seçim kampanyasını "Yeni Cumhuriyet, Güçlü Ekonomi Sağlam Bir Yarın" sloganıyla yürüten PD, seçim vaatleri olarak asgari ücretin 190 avroya çıkarılacağını, her yıl yeni mezun olan 10 bin öğrenciye bir yıllık ücretli staj imkânı sağlanacağını, yeni fabrikaların açılacağını ve ülkede tartışmalara neden olan Yükseköğretim Yasası'nın^[1] iptal edileceğini söyledi.

LSİ ise, cumhurbaşkanı seçilen İllir Meta'nın yerine yeni seçilen Genel Başkanı Petrit Vasili'yi başbakan

adayı olarak gösterdi. Seçim propagandasını “Herkes için Bir Şans” sloganıyla yürüten parti, iktidarı süresince öğretmen maaşlarının %50 arttırılacağını, kırsal bölgelerdeki turizm işletmelerinin vergi ve gelir vergisinden beş yıl muaf tutulacağını, 170.000 yeni istihdam oluşturulacağını dile getirdi.

Seçim Sonuçları

25 Haziran’da yapılan seçimlere diğer Balkan ülkelerinde olduğu gibi ilgi düşük seviyede kaldı. Şöyle ki, daha fazla insanın oy kullanmasını sağlamak adına 19.00’da kapanması gereken sandıkların kapanış saati 20.00’ye çekildi ancak buna rağmen seçime katılım oranı %46,7 oldu. Arnavutluk Merkez Seçim Komisyonu’nun açıkladığı resmî olmayan sonuçlara göre 140 sandalyeli Arnavutluk Meclisi’ne PS 74 milletvekili gönderip tek başına iktidar kurabilecek pozisyona yükseldi. PS’nin en yakın rakibi ve Arnavutluk’taki iki büyük partiden biri olan PD 43, bir önceki hükümetin koalisyon ortağı olan LSİ ise meclise 19 milletvekili yolladı. Söz konusu partilerin yanı sıra Adalet, Entegrasyon ve Birlik Partisi (PDÜ) 3, Sosyal Demokrat Partisi ise 1 milletvekili ile meclise girdi.

Bir önceki seçimlere kıyasla milletvekili sayısında düşüş yaşayan PD’de genel başkanın istifa etmesi yönünde sesler yükselmeye başladı. Bunun dışında ise, LSİ bu seçimlerden önce yapılan son iki seçimde diğer partilere oranla daha az milletvekili elde etmesine rağmen, çıkan seçim sonuçlarında “iktidarı belirleyen (*kingmaker*)” durumundaydı.^[2] LSİ, PS’nin tek başına hükümet kurmasından sonra bu konumunu yitirmiş oldu. Buna rağmen LSİ, bir önceki seçimlerde meclise 16 milletvekili göndermişken son seçimlerde bu sayıyı 19’a çıkarttı.

Tek başına hükümeti kurmaya hak kazanan Edi Rama önderliğindeki PS’nin önümüzdeki dönemde AB yanlısı politikalar izleyeceği ve yargı alanı başta olmak üzere diğer alanlarda başlatılan reformlara emin adımlarla devam edeceği tahmin edilmekte. Bunun yanı sıra Balkanlarda altı ülkede yaşayan Arnavutların anavatanları olarak gördükleri Arnavutluk’un yeni güçlü lideri olan Rama, bölge dinamiklerini etkileyebilecek önemli bir aktör konumunda.

Yeni Dönemde Türkiye ile İlişkiler

FETÖ’nün Balkanlarda en etkili olduğu ülke olan Arnavutluk’ta kısa zaman önce Arnavutluk Başsavcısı Llalla, 15 Temmuz’daki darbe girişimine karışan bazı isimlerin Arnavutluk’ta gizlendiklerinden şüphe edildiğini belirterek bu kapsamda Arnavutluk makamlarının da soruşturma başlatacağını açıkladı. FETÖ’ye karşı böylesi kararlı adımlar atılacağını belirtmesi, Türkiye ile ilişkilere ne kadar önem verildiğinin bir kanıtı.

Seçim öncesinde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Arnavutluk’ta yayın yapan bir televizyon kanalına verdiği mülakatta, “Özellikle şu anda Sayın Başbakan, değerli dostum Edi’ye (Rama) de başarılar diliyorum” sözleri, Arnavutluk medyasında Erdoğan’ın Rama’yı açık bir şekilde desteklediği şeklinde yorumlandı. Bunun yanı sıra hâlihazırda Türkiye’nin Arnavutluk’taki yatırımlarının yaklaşık olarak 3 milyar dolar civarında olduğunu hatırlatan Erdoğan, seçim sonrasında oluşacak tabloya göre bu yatırımlarda ciddi artışlar meydana geleceğini de söyledi.

Bu gelişmeler ışığında Erdoğan ile dostane ilişkilere sahip olan Rama’nın liderliğinde kurulacak olan güçlü hükümetin Arnavutluk-Türkiye ilişkilerini daha ileri seviyelere taşıması sürpriz olmayacaktır.

[1] 2015 yılında onaylanan yeni Yükseköğretim Yasası’nın yükseköğrenim masraflarını arttıracığı ve öğretim görevlilerinin bağımsızlıklarını ortadan kaldıracığı iddia edilmişti.

[2] 2009 yılında yapılan seçimlerde LSİ dört milletvekili çıkarmış olmasına rağmen PD önderliğindeki koalisyon 70, SP önderliğindeki koalisyon ise 66 milletvekili çıkarttığı için LSİ’nin koalisyon ortağı olarak seçeceği parti hükümeti kurabilecekti. LSİ söz konusu seçimlerde PD’yi seçti. 2013 yılındaki seçimlerde ise 16 milletvekili çıkaran LSİ, 65 milletvekili çıkaran PS ile koalisyon kurup bu defa sosyalistlerin hükümeti kurmasına olanak sağladı.